

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«لایحه استفساریه ماده (۱۰۶) قانون کار»

مشخصات لایحه

دوره یازدهم - سال سوم

شماره ثبت:
۷۹۸

مشخصات گزارش

تهیه و تدوین کنندگان:

علی بهرامی
حسین محمدی
احمدآبادی

ناظر علمی:
مهدی عبدالملکی

شماره مسلسل:
۲۴۰۱۸۴۶۶

تاریخ انتشار:
۱۴۰۱/۷/۱۲

مقدمه

مطابق اصل یکصدوسی و هشتم قانون اساسی علاوه بر هیئت وزیران، هریک از وزرا نیز می‌تواند براساس وظایف خویش و مصوبات هیئت وزیران، آیین‌نامه وضع کند. بر همین مبنا در تبصره «۱» ماده (۸۶) قانون کار، تصویب آیین‌نامه‌های حفاظت فنی کارگران در محیط کار به وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی تفویض شده است. از طرف دیگر، ماده (۱۰۶) قانون کار به صورت کلی، تصویب آیین‌نامه‌های اجرایی مربوط به فصل چهارم (ماده (۸۵) تا (۱۰۶)) این قانون را به هیئت وزیران محول کرده است. در همین راستا وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی در تاریخ ۱۳۹۴/۲/۱۶ مستند به تبصره «۱» ماده (۸۶) اقدام به تصویب «آیین‌نامه به کارگیری مسئول ایمنی در کارگاه‌ها» نمود که هیئت عمومی دیوان عدالت اداری مستدل به اینکه مطابق ماده (۱۰۶) قانون، تصویب آیین‌نامه‌های مربوط به فصل چهارم قانون کار (مواد (۸۵) تا (۱۰۶)) باید به تصویب هیئت وزیران برسد، این مصوبه را ابطال نمود. بنابراین در مجلس یازدهم ابتدا لایحه استفساریه ماده (۱۰۶) قانون کار به شماره ثبت (۵۳۳) اعلام وصول شد؛ اما مستند به بند «۱» ماده (۱۳۴) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی^۱ توسط دولت جدید مسترد گردید؛ لکن مجدداً و با تغییرات بسیار اندک به شماره ثبت (۷۹۸) به مجلس تقدیم شد که در ادامه به بررسی آن پرداخته خواهد شد.

بررسی مفاد لایحه

مطابق ماده (۸۶) قانون کار، «آیین‌نامه‌های مربوط به حفاظت فنی کارگران در محیط کار» توسط شورای عالی حفاظت فنی تهیه و طبق تبصره «۱» ماده مذکور به تصویب وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی می‌رسد. همچنین مطابق تبصره «۲» ماده (۹۳) این قانون، «نحوه تشکیل و ترکیب اعضای کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار»، توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و ابلاغ خواهد شد.

۱. ماده (۱۳۴) - استرداد لوایح قانونی با تصویب هیئت وزیران به ترتیب ذیل امکانپذیر خواهد بود:
۱. در صورتی که استرداد پیش از تصویب کلیات لایحه در مجلس باشد رئیس‌جمهور کتباً با ذکر دلیل آن را مسترد می‌نماید و گزارش آن در جلسه علنی اعلام می‌شود.

ازسوی دیگر در ماده (۱۰۶) قانون کار مقرر شده است که دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های اجرایی مربوط به فصل چهارم (مواد ۸۵) تا (۱۰۶)) به پیشنهاد مشترک وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید. بر همین مبنا وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی مستند به تبصره «۱» ماده (۸۶) قانون کار اقدام به تصویب «آیین‌نامه به‌کارگیری مسئول ایمنی در کارگاه‌ها» نموده و آن را در تاریخ ۱۳۹۴/۲/۱۶ ابلاغ کرد. پس از اعتراض به این آیین‌نامه در دیوان عدالت اداری، هیئت عمومی دیوان به‌موجب دادنامه شماره (۹۸۰۹۹۷۰۹۰۵۸۱۱۲۸۹۹) مورخ ۱۳۹۸/۱۰/۱۰ با این استدلال که مطابق ماده (۱۰۶) قانون کار کلیه دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های اجرایی فصل چهارم باید به تصویب هیئت وزیران برسد، آیین‌نامه مذکور را مغایر ماده (۱۰۶) قانون کار دانسته و به جهت عدم رعایت تشریفات مذکور در این ماده، آن را ابطال کرد. سابقاً نیز هیئت عمومی دیوان عدالت اداری مطابق دادنامه شماره (۲۰۶) مورخ ۱۳۹۰/۵/۱۷ بر همین امر تصریح نموده بود. اکنون، ابهامی که در این خصوص به‌وجود آمده، آن است که آیا تصویب «آیین‌نامه مربوط به حفاظت فنی کارگران در محیط کار» مذکور در تبصره «۱» ماده (۸۶) قانون کار برعهده هیئت وزیران است یا وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی؟ بر همین اساس دولت لایحه استفساریه ماده (۱۰۶) قانون کار را به‌شرح زیر به مجلس تقدیم نموده است:

– آیا آیین‌نامه‌های حفاظت فنی موضوع تبصره «۱» ماده (۸۶) قانون کار – مصوب ۱۳۶۹ – مشمول حکم ماده (۱۰۶) قانون یاد شده مبنی بر تصویب هیئت وزیران است؟

در متن این لایحه، نسبت به سؤال مطرح شده پاسخی ارائه نشده است. ولی باید اشاره نمود که تصویب این استفساریه جهت رفع ابهام فوق‌الذکر ضروری به‌نظر می‌رسد، اما در مقام ارزیابی این لایحه شایان ذکر است که هرچند در ماده (۱۰۶) قانون کار به‌صورت کلی به تصویب دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های فصل چهارم (مواد ۸۵) تا (۱۰۶)) توسط هیئت وزیران تصریح شده است؛ لکن تبصره «۱» ماده (۸۶) تصریح بر این دارد که آیین‌نامه‌های مربوط به حفاظت فنی کارگران در محیط کار به تصویب وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی می‌رسد، لذا در موارد تصریح، مقرر الزاماً باید به تصویب مقام مصرح برسد. در غیر این موارد نیز که مرجعی برای تصویب آیین‌نامه یا دستورالعمل تعیین نشده است، ماده (۱۰۶) قانون کار حاکم بوده و باید به تصویب هیئت وزیران برسد. توضیح آنکه براساس ماده (۱۰۶) قانون کار، به‌طور عام تصویب آیین‌نامه‌های اجرایی فصل چهارم این قانون به هیئت وزیران واگذار شده است؛ اما تبصره «۱» ماده (۸۶) این قانون در مقام بیان بوده و به‌طور خاص، مرجع تصویب آیین‌نامه‌ای تحت عنوان آیین‌نامه‌های حفاظت فنی را وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی تعیین می‌کند. از طرف دیگر، با عنایت به اینکه در تبصره «۳» ماده (۸۶) تصویب دستورالعمل انتخاب اساتید دانشگاه، نمایندگان کارگران و نمایندگان مدیران صنایع برعهده وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی می‌باشد و در تبصره «۲» ماده (۹۳) این فصل نیز تصویب نحوه تشکیل و ترکیب اعضای کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار، برعهده وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار داده شده است. علاوه بر این، مطابق تبصره ماده (۹۹) مقرر گردیده است که مقررات مربوط به چگونگی بازرسی کار حسب مورد به تصویب وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی و وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد رسید، لذا پیشنهاد می‌گردد که این لایحه به شرح زیر اصلاح شود:

موضوع استفساریه:

– آیا تصویب دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های موضوع تبصره «۱» و «۳» ماده (۸۶) و تبصره «۲» ماده (۹۳) و تبصره ماده (۹۹) قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن مشمول حکم ماده (۱۰۶) قانون یاد شده مبنی بر تصویب هیئت وزیران است؟

پاسخ:

– خیر، تصویب دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های موضوع تبصره «۱» و «۳» ماده (۸۶) و تبصره «۲» ماده (۹۳) و تبصره ماده (۹۹) قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن مشمول حکم ماده (۱۰۶) قانون یاد شده مبنی بر تصویب هیئت وزیران نیست و تصویب دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های مذکور در صلاحیت وزیر یا وزرای مربوط است.

جمع‌بندی

بنابر مراتب فوق، هرچند لایحه استفساریه ماده (۱۰۶) قانون کار بدون پاسخ از طرف دولت ارائه گردیده است؛ اما با توجه به اینکه اولاً تصریح به تصویب دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های فصل چهارم قانون کار (مواد (۸۵) تا (۱۰۶)) در ماده (۱۰۶) قانون کار دلالتی بر عدم صلاحیت وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی در تصویب آیین‌نامه‌های مربوط به حفاظت فنی کارگران در محیط کار ندارد، چراکه در تبصره «۱» ماده (۸۶) به صراحت تصویب آیین‌نامه مذکور به صورت خاص به وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی واگذار شده است. ثانیاً در مواد دیگری از این فصل نیز به صورت خاص تصویب دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های اجرایی برعهده وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی یا وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار داده شده است. لذا پیشنهاد می‌گردد این لایحه با رعایت تشریفات مندرج در قانون آیین‌نامه داخلی مجلس به شرح زیر به تصویب برسد:

موضوع استفساریه:

– آیا تصویب دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های موضوع تبصره «۱» و «۳» ماده (۸۶) و تبصره «۲» ماده (۹۳) و تبصره ماده (۹۹) قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن مشمول حکم ماده (۱۰۶) قانون یاد شده مبنی بر تصویب هیئت وزیران است؟

پاسخ:

– خیر، تصویب دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های موضوع تبصره «۱» و «۳» ماده (۸۶) و تبصره «۲» ماده (۹۳) و تبصره ماده (۹۹) قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن مشمول حکم ماده (۱۰۶) قانون یاد شده مبنی بر تصویب هیئت وزیران نیست و تصویب دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های مذکور در صلاحیت وزیر یا وزرای مربوط است.